

Özel Yetenekliler Farkındalık Eğitimine Yönelik Başarı Testi Geliştirme¹

 Meliha KALEM

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Programı ve Öğretimi Bölümü
meliha.kalem15@hotmail.com

 Şener ŞENTÜRK

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Programı ve Öğretimi Bölümü
egitimhekimi@gmail.com

Gönderilme Tarihi: 19/06/2019

Kabul Tarihi: 30/07/2019

Yayınlanma Tarihi: 30/07/2019

DOI: [10.30855/gjes.2019.05.02.009](https://doi.org/10.30855/gjes.2019.05.02.009)

Makale Bilgileri	ÖZET
Anahtar Kelimeler: Özel yetenekli, Başarı testi, Geçerlik, Güvenirlilik	<p>Bu çalışmanın amacı, yetişkinlerin, özel yeteneklilik hakkındaki farkındalık düzeylerine ilişkin çoktan seçmeli sorulardan oluşan geçerlik ve güvenirlik açısından yeterli bir başarı testi geliştirmektir. Çalışma grubunu özel yetenekli çocuklara sahip 134 ebeveyn oluşturmuştur. Çalışmada 32 maddelik ilk soru havuzu, uzman görüşleri ve deneme uygulaması neticesinde 29'a düşürülmüştür. Genel uygulama neticesinde veriler analiz edilmiş ve 29 çoktan seçmeli maddeden 9 tanesi testten çıkarılmıştır. Çıkarma işleminde kazanımların dağılımlarına dikkat edilmiştir. Elde edilen veriler bir bilgisayar programı ile analiz edilmiştir. Güvenirlik düzeyini belirlemek için iç tutarlılık yöntemlerinden biri olan Kuder-Richardson yöntemi uygulanmış ve başarı testinin güvenirlik katsayısı .70; ortalama güçlük indeksi .59; ortalama ayırıcılık indeksi .50 bulunmuştur. Sonuç olarak, özel yetenekli öğrencilerin ebeveynlerine yönelik geçerlik ve güvenirlik düzeyi açısından yeterli bir başarı testi geliştirilmiştir. Başarı testinin özel yeteneklilerle ilgili farkındalık eğitimlerinde kullanılabileceği ve alanda çalışan kişilere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.</p>

¹ Bu makale, Meliha KALEM'in, Dr. Öğr. Üyesi Şener ŞENTÜRK danışmanlığında yürüttüğü yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Developing an Achievement Test for Awareness Education for Gifted

Article Info	ABSTRACT
<p>Keywords: Gifted, Achievement test, Reliability, Validity</p>	<p>The aim of this study is to develop a multiple choice achievement test for adults that is about the awareness for gifted and adequate for validity and reliability. The samples of the study are 134 parents with gifted children. During the study the sum of the questions with 32 items was declined to 29 after the elaborations of the experts and tests. As a result of the general application the data were analyzed and 9 items from 29 multiple choice items were taken away from the test. The distribution of the learning outcomes was taken into account during this process. The data collected were analyzed with computer. In order to determine the reliability of the study Kuder-Richardson 20 was applied. As a result, an adequate achievement test with 20 items, adequate for validity and reliability, with an average difficulty index of .59; with index of .50 and Kuder-Richardson .70 was developed. It is assumed that this test can be used at the awareness education for gifted and can provide some contributions to the ones who work in this field.</p>

GİRİŞ

Her birey dünyaya gelirken kendine özgü özelliklere sahiptir. Doğuştan getirdiği zekâ potansiyeli de bunlardan birisidir. Aristotles'e kadar uzanan zekâ kavramına ilişkin (değişme, gelişme, yenileme vb.) güncel çalışmalar zekanın ölçülebileceğini, geliştirilebileceğini ortaya koymuştur. Geliştirilen çeşitli testlerle zekaya ilişkin bir çan eğrisi belirlenmiş ev bu eğrinin üst ucunda yer alan %10'luk dilimi özel yeteneklilerin oluşturduğu, bu oranın da zekaya ilişkin ölçümlerin standart olmaması nedeniyle toplumdan topluma farklılık gösterdiği ifade edilmiştir (MEB, 2017). Özel yeteneklilerle ilişkin bu toplumlar arası farklılık, zekâ ve yetenek kavramlarına ilişkin farklı yaklaşımlar sebebiyle isimlere de yansımış, özel yetenekliler, "üstün zekalı", "üstün yetenekli", "üstün başarılı", "üstün zekalı ve özel yetenekli" gibi farklı kavramlarla ifade edilmiştir. Bu çalışmada kavram karmaşasını önlemek amacıyla "özel yetenekliler" (ÖY) kullanılmıştır.

Özel yetenekliler genel olarak, akranlarına göre hızlı öğrenebilen, farklı ilgi alanlarına, sıra dışı bir hayal gücüne ve mizah anlayışına sahip, merak, merhamet, adalet duyguları oldukça gelişmiş çocuklar olarak tanımlanırlar. Amerikan Ulusal Üstün Yetenekli Çocuklar Birliği

(NAGC, 2017) özel yetenekli çocukları, “bütün alanların birinde ya da daha fazlasında olağanüstü performans gösteren ya da gösterme potansiyeline sahip kişiler” şeklinde tanımlamıştır. Türkiye’de ise özel yeteneklilerin öğrenim gördükleri Bilim Sanat Merkezleri (BİLSEM) Yönergesine göre “yaştlarına göre daha hızlı öğrenen; yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren birey” olarak tanımlanmıştır (MEB, 2007). Tanım ya da tanımlamanın ötesinde bir de özel yeteneklilerle ilişkin toplumdaki algılar bu çocukların eğitiminde sorunlar oluşturmaktadır. Özellikle görsel işitsel medyada özel yeteneklilere ilişkin gerçek dışı ya da gerçeğe yakın sınırlı bilgilerin (toplumu eğlendirmek, yönlendirmek, kar elde etmek vb amaçlarla) paylaşıldığı haberler, filmler toplumda özel yeteneklilerle ilişkin yanlış algıların, bilgilerin, efsanelerin oluşmasına neden olabilmektedir (Şentürk, 2018). Bu durum öğrenciler kadar, öğretmen ve ebeveynleri de etkilemekte, özel yeteneklilere ilişkin yanlış bilgiler, yanlış beklentileri doğurmaktadır. Bu sebeple özel yetenekli çocukların gelişim özelliklerinin (zihinsel, psiko-sosyal) özel yetenekli çocukların ebeveynleri ve öğretmenleri tarafından iyi bilinmesi gerekmektedir. Bu sorunun çözümü için zekanın gelişimi, özel yetenekliliğe ilişkin yanlış mesajlar, özel yeteneklilerin özellikleri, eğitim stratejileri, özel yeteneklilerin öğrenim gördükleri BİLSEM’ lere ilişkin farkındalık eğitimi düzenlemesi gerektiği düşünülmüştür. Bu doğrultuda hazırlanan eğitim programının etkililiğini ortaya koymak için de eğitim sonunda kullanılmak üzere bir başarı testi öngörülmüştür.

Testler, bir eğitim sürecinde planlanan hedeflere ne derecede ulaşıp ulaşılmadığının tespit edilmesini sağlayan ölçme araçlarından biridir. Eğitim süreci bir program bağlamında sistem mantığı ile düşünüldüğü zaman, sürecin girdilerini kazanımlar oluştururken, içerik ve eğitim durumları işlem sürecini, faaliyetler sonucunda kazanımlara ulaşma derecesine, uygulanan faaliyetlerin (yöntem, teknik vb.) etkililiğine ilişkin işlemler ise ölçme ve değerlendirme sürecini oluşturmaktadır. Ölçme, bu süreçteki tanıma, biçimlendirme ya da düzey belirlemeye dönük işlemlerin nitel ya da nicel olarak ifade edilmesi iken değerlendirme bu ifadelerin bir ölçüte göre karara bağlanması süreci olarak açıklanabilir. Bu süreçte kazanımlara ulaşma derecesini belirlemek için boşluk doldurma, doğru yanlış testleri, eşleştirme gibi klasik tekniklerin yanı sıra performans değerlendirme, grid, kavram haritaları, proje, portfolio gibi teknikler de kullanılmaktadır. Bu ölçme araçları kullanıldığı yere ve duruma göre avantaj veya dezavantajlı olabilirken belirli bir konuya ilişkin ölçmelerde daha çok sözlü ve çoktan seçmeli testlerin kullanıldığı görülmektedir (Ogan Bekiroğlu, 2004). Bu bağlamda öğrencilerin en fazla ölçülen özelliklerinin başarı düzeyi olduğu görülmektedir. Akademik başarı öğrencinin konuya ilişkin bilgi ve becerilerini kapsayan bir yapıdır (Yaman, 2003). Baykul (2000) öğrencilerin akademik başarı seviyeleri belirlenirken, bilgiyi aynen hatırlamaları, okuduğunu anlama ve problem çözme gibi zihinsel etkinliklerin ölçüldüğünü ifade etmiştir. Bu amaçla bir öğrencinin

başarısını ölçmek için, derste veya ders dışında öğrendiği bilgilerin ne kadarını ölçme işlemi esnasında yansıtılabildiğine bakmak gerekmektedir. Bu amaçla kullanılan ölçme araçlarına da test denilmektedir. Türkiye’de en fazla tercih edilen sınav türü çoktan seçmeli maddelerden oluşmaktadır. Bunun birçok sebebi vardır. Özellikle geçerlik ve güvenilirlik düzeyinin hesaplanmasının kolaylığı, öğrencilerin sınav kaygısını azaltması, dönüt verme, zaman, maliyet gibi faktörlerden dolayı tercih edilmektedir (Yaman, 2011). Çoktan seçmeli testlerden oluşan başarı testleri ise kavram yanlışlarının belirlenmesi, konuya ilişkin eksikliklerin giderilmesi, kazanımlara ulaşma derecesinin saptanması, anlamlı bir öğrenme sağlanması bakımından önemli bir yere sahiptir (Erginer, 2006; Gönen, Kocakaya ve Kocakaya, 2011). Başarı testi hazırlarken testin kazanımlara uyumlu olmasına, öğrenme ürünlerini kapsamasına, ürünü ölçmeye yönelik uygun test maddelerine yer verilmesine, testin güvenilir ve kullanışlı hale getirilmesine ve öğrenmeyi geliştirecek şekilde tasarlanmasına dikkat edilmelidir (Gronlund, 1977). Başarı testi geliştirme sürecine ilişkin işlemleri sırasıyla Webb (1997) aşağıdaki şekilde açıklamıştır:

1. Konuya ilişkin kazanımlara göre en az bir tane soru yazılması
2. Sorulara ilişkin kapsam, soru kökleri, çeldiriciler vb. Ölçütler göz önüne alınarak uzman görüşü alınmalıdır.
3. Kapsam geçerliği sağlanan testin yapı geçerliği için pilot uygulama yapılarak madde analizi gerçekleştirilmelidir.
4. Çıkarılan, düzeltilen maddelerden ardından tekrar uygulanan testin madde analizi yapıldıktan sonra kazanımların oranı da dikkate alınarak teste son halinin verilmelidir.

Bu ilkeler doğrultusunda güçlük ve ayırt edicilik indeksleri istendik düzeyde hazırlanmış başarı testleri amaca ilişkin olarak başarılı olanla olmayanı ayırt etmede, kazanımlardan hangilerinde sorunlar yaşandığı, öğretim ilke ve yöntemlerinde ne gibi değişiklikler yapılması gerektiği gibi konularda kolaylıklar sağlamaktadır.

Özel yeteneklilerle ilgili alan yazında yapılan lisansüstü çalışmalara bakıldığında zaman Yüksek Öğretim Kurulunun tez tarama sayfasında üstün ve zekâlı / özel yetenekli başlıklı 99 çalışmanın yer aldığı görülmüştür. Bu çalışmalardan Camcı Erdoğan’ın (2014) “Bilimsel yaratıcılığı temel alan farklılaştırılmış fen ve teknoloji öğretiminin üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin başarı, tutum ve yaratıcılığına etkisi” başlıklı çalışmasında özel yetenekli çocuklara uygulanan bir başarı testi geliştirildiği, Dinçol Özgür’ün (2016) “Sorgulamaya dayalı öğrenmenin üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin asitler-bazlar konusunu anlamalarına ve fen öğrenimine yönelik motivasyonlarına etkisi” başlıklı çalışmada kullandığı yine konuya ilişkin Asitler ve Bazlar Başarı Testi (ABBT) geliştirdiği görülmüştür. Bunlar dışında diğer çalışmalarda kullanılan özel yetenekli çocuklarla ilgili tutum ya da algı ölçeklerinin çocuklara yönelik olduğu, yetişkinleri

kapsamadığı görülmüştür. Konuya ilişkin olarak MEB'in (2017) özel yetenekliler destek eğitim odası farkındalık kursu eğitici uygulamasında kullandığı kitapçıkta paylaşılan 50 çoktan seçmeli sorunun bulunduğu bir başarı testi bulunmaktadır. Ancak testin geçerlik ve güvenilirlik düzeylerine ilişkin herhangi bir paylaşım yapılmamıştır.

Bu doğrultuda araştırmada; özel yeteneklilerle ilgili yetişkinlere (öğretmenler, ebeveynler) yönelik farkındalık eğitimine ilişkin oluşturulan programda yer alan kazanımlar (Zeka, ÖY ilişkin yanlış algılar, ÖY özellikleri, ÖY eğitim stratejileri, Türkiye'de ÖY eğitimi BİLSEM) dikkate alınarak çoktan seçmeli bir başarı testi geliştirmek amaçlanmıştır. Yapılan literatur taramasında genellikle ÖY öğrencilerin algı ve tutumlarına yönelik ölçekler hazırlanmış olması, ÖY'lere ilişkin ebeveynlere ya da yetişkinlere yönelik bir eğitim programı veya başarı testi olmaması, çalışmanın yapılmasında önemli rol oynamıştır. Bu bağlamda araştırmanın temel amacı, yetişkinlerin ÖY'lerle ilgili farkındalık düzeylerini ortaya koyacak, özel yeteneklilere ilişkin farkındalık eğitimler sonrasında katılımcıların akademik başarılarını ortaya koyacak, geçerlik ve güvenilirlik düzeyi yüksek, kullanılabilir bir başarı testi oluşturmaktır.

YÖNTEM

Araştırma yetişkinlerin özel yeteneklilerle ilgili farkındalık düzeylerini belirlemek için kullanılacak Özel Yetenekliler Başarı Testinin (ÖYBASAT) geliştirildiği geçerlik ve güvenilirlik çalışmasıdır.

Çalışma Grubu

Araştırmada ölçülmek istenen durum özel yeteneklilerle ilgili yetişkinlerin farkındalık düzeyleri olduğundan çalışma grubu oluşturulurken amaçlı örnekleme tercih edilmiştir. Bu doğrultuda çalışma grubunu, tanınması yapılmış özel yetenekli çocuklarla ilişkili olan özel yetenekliler konusunda bir eğitim almış (52) ve almamış (82) toplam 134 katılımcı oluşturmuştur. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.
Katılımcılara İlişkin Bulgular

Değişken	Grup	f	%
Cinsiyet	Kadın	87	64.9
	Erkek	47	35.1
Yaş	26-35	66	49.2
	36 ve üzeri	68	50.8
ÖY ile ilgili eğitim aldınız mı?	Evet	52	38.8
	Hayır	82	61.2

Tabloya göre katılımcıların %64,9'u kadınlardan oluşurken, %61,2'sinin konuya ilişkin herhangi bir eğitim almadığı, yaş bakımından da katılımcıların tamamının genç yaş aralığında (18-65) olduğu görülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Test geliştirme sürecine ilişkin işlemler Şeker ve Gençdoğan'ın (2014) başarı testi için önerdiği işlem basamaklarından hareketle oluşturulmuştur. Bu basamaklara göre aşağıdaki işlemler gerçekleştirilmiştir:

- 1. Kapsamın belirlenmesi:* Testin amacı, özel yeteneklilere ilişkin farkındalık eğitimi olarak belirlenmiştir. Buradaki temel amaç, farkındalık eğitiminde kazanımlara ne derece ulaşıp ulaşılmadığının ortaya konulmasıdır.
- 2. Hedeflerin / kazanımların belirlenmesi:* Özel yeteneklilere ilişkin farkındalık eğitimi kapsamında kazanımlar belirlenmiştir. Bu doğrultuda sekiz kazanım bulunmaktadır.
- 3. Belirtke tablosunun hazırlanması:* Konuya ilişkin kazanımlardan hareketle belirtke tablosu oluşturulmuştur. Belirtke tablosu oluşturulurken Bloom taksonomisinin bilişsel alan basamakları dikkate alınmıştır.
- 4. Test sorularının tasnif edilmesi:* Uzman görüşleri de alınarak, testin şekline ve madde sayısına karar verilmiştir. Kazanımlara bağlı kalarak, Özel Eğitim Hizmetleri Rehberlik Genel Müdürlüğü'nün hazırlamış olduğu Özel Yetenekliler Destek Eğitim Odası Farkındalık Kursu Eğitici Uygulama El Kitabı'nda (2017) yer alan maddeler ve konuya ilişkin tutum ve algı ölçekleri gözden geçirilerek 32 maddeden oluşan bir başarı testi hazırlanmıştır.
- 5. Testin uygulanması/puanlanması:* Bu aşamada test ön uygulamaya tabi tutulmuştur. 50 kişiden oluşan ön uygulama neticesinde ve 3 alan uzmanından (1 ölçme değerlendirme, 2 özel eğitim uzmanı) alınan görüş sonucunda anlaşılmayan bir madde ve aynı kazanımı ölçen iki madde testten çıkarılmıştır.
- 6. Testin uygulanması, geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılması:* Uzman görüşleri alınarak hazırlanan 29 maddelik başarı testi 134 kişiden meydana gelen bir ebeveyn grubuna uygulanmıştır. Uygulamada güvenirlik için KR-20 hesaplanmıştır.
- 7. Madde analizinin yapılması:* Test puanlanırken doğru cevaplara 1, yanlış cevaplara 0 verildiği için alınabilecek en yüksek puan 29 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların en yüksek ve en düşük puan alan gruplara ait verilerin analizi neticesinde her bir maddenin madde güçlük indeksi (p), madde ayırıcılık indeksi (D) hesaplanmıştır. Testten alınan puanların analizi sonucunda güçlük düzeyi yüksek ve ayırt edicilik indeksi düşük olan 9 madde testten çıkarılırken 3 madde de kazanımlar da göz önüne alınarak revize edilmiştir.

Verilerin Analizi

Veriler bir bilgisayar programı ile analiz edilmiş, güvenilirlik, madde güçlük, ayırıcılık indeksleri için aşağıdaki ölçütler kullanılmıştır:

Tablo 2.

Madde Analizine İlişkin İşlemler

p: Madde güçlük indeksi	d: Madde ayırt edicilik indeksi	KR-20 güvenilirlik
$p = \frac{D_{\bar{u}} + D_a}{N_{\bar{u}} + N_a}$	$D = \frac{D_{\bar{u}} - D_a}{N_{\bar{u}} \text{ (veya } N_a)}$	$KR - 20 = \frac{K}{K - 1} \left(1 - \frac{\sum p \cdot q}{S^2_x} \right)$

Bu araştırmada öğrencilerin verdikleri doğru cevaplar için 1; yanlış cevaplar için 0 şeklinde puanlama verilmiştir. Bu nedenle güvenilirlik analizinde Kuder Richardson-20 ile yapılmıştır.

Bu işlemlerde kullanılan sembollere ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir (Ayas, 2009):

p: Madde güçlük indeksi

D: Madde ayırt edicilik indeksi

$D_{\bar{u}}$: Maddeyi üst grupta doğru cevaplayan öğrenci sayısı

D_a : Maddeyi alt grupta doğru cevaplayan öğrenci sayısı

$N_{\bar{u}}$: Üst gruptaki öğrenci sayısı

N_a : Alt gruptaki öğrenci sayısı

K= madde sayısı

q= 1-Madde güçlük değeri

S_x^2 =Test puanları varyansı

Madde güçlük indeksine (p) ilişkin elde edilen değerler için kabul edilen aralıklar şunlardır:

0.20 ile 0.00 arası: Çok zor

0.21 ile 0.40 arası: Zor

0.41 ile 0.60 arası: Orta güçlükte

0.61 ile 0.80 arası: Kolay

0.81 ile 1.00 arası: Çok kolay

Madde ayırt edicilik gücüne (D) ilişkin elde edilen değerler için kabul edilen aralıklar şunlardır:

0.00 ile -1.00 arası: Çok kötü-çıkarılmalıdır (Zıt değişken ölçen madde; geçerliğe katkısı negative yönde)

0.01 ile 0.20 arası: Kötü-çıkarılmalıdır (Geçerliğe katkısı neredeyse yok)

0.21 ile .29 arası: Orta-düzeltilmelidir (Düzeltilirse geçerliğe katkısı olabilir, yoksa çıkarılmalıdır)

0.31 ile 0.39 arası: İyi-kullanılmalıdır (Geçerliğe katkısı orta düzeyde; geliştirilirse katkısı artar)
0.40 ile 1.00 arası: Çok iyi-kullanılmalıdır (Geçerliğe katkısı yüksektir)

Madde güçlük indeksinin +1.00'e yaklaşması testin basit olduğu ve soruyu bilenlerin sayısının arttığı, 0.00'a yaklaşması durumunda ise testin çok zor olduğu anlaşılır. Bu nedenle testin güvenilirliği açısından madde güçlük indeksinin orta düzeyde (0.40 ile 0.60 arasında) olması tercih edilir. Maddelerin bilen öğrenci ile bilmeyen öğrenciyi ayırt etme gücü olarak da ifade edilen ayırt edicilik indeksi -1.00 ile +1.00 arasında değer almaktadır. 0.40 ve üzeri ayırt ediciliğe sahip maddeler başarı testinin geçerlik düzeyinin artırılmasına katkı sağlamaktadır. Bu çalışmada madde seçimlerinde ideal test geliştirme ilkelerine uyulmaya çalışılmıştır. Bademci'ye (2005) göre güvenilirlik katsayısı hesaplanırken, tüm maddelerin iki değerli olduğu durumlarda (doğru-yanlış) Cronbach Alfa katsayısı da, KR-20 de kullanılabilir. Bu çalışmada testin güvenilirliği için KR-20 tercih edilmiştir. Çünkü KR-20 yöntemi 0-1 şeklinde kodlamanın yapıldığı başarı testlerinde genellikle tutarlı sonuçlar vermektedir. Bu çalışmanın KR-20 iç tutarlık katsayısı 0.70 olarak bulunmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde, özel yeteneklilerle ilgili farkındalık eğitimine yönelik geliştirilen başarı testine ait madde analizleri ve güvenilirlik çalışmalarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Test maddelerinin tamamı, kapsam geçerliliği de göz önüne alınarak madde ayırt edicilik indeksleri hesaplanmış ve 1, 2, 4, 5, 10, 11, 21, 25, 27. maddeler testten çıkarılmıştır. Kalan 20 maddeye ilişkin madde analizleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Üst ve Alt Gruba Göre Madde Analizleri

Soru	D _ü Üst grup doğru sayısı	D _a Alt grup doğru sayısı	P Madde güçlük indeksi	D Madde ayırtıcılık indeksi
1	26	7	0.50	00.68
2	14	5	0.25	0.32
3	15	5	0.42	0.36
4	29	20	0.91	0.32
5	18	1	0.35	0.61
6	29	19	0.80	0.36
7	22	11	0.77	0.39
8	25	4	0.68	0.75
9	29	6	0.54	0.82
10	14	4	0.22	0.36
11	27	12	0.61	0.54
12	27	17	0.90	0.36
13	29	7	0.79	0.79
14	29	15	0.82	0.50

Tablo 3.

Devam

15	23	8	0.41	0.54
16	29	20	0.94	0.32
17	29	5	0.67	0.86
18	11	3	0.13	0.29
19	21	5	0.42	0.57
20	20	11	0.64	0.32

Tablo 3'e göre testten alınabilecek en yüksek puan 20 olup, testin güçlük indeksi 0.13 ile 0.94 arasında; ayırt edicilik indeksi ise 0.29 ile 0.86 arasında değişmektedir. Tüm katılımcıların cevapları analiz edildiğinde testin madde güçlük indeksinin 0.58; madde ayırt edicilik indeksinin ise 0.50 olduğu tespit edilmiştir.

Farkındalık eğitimine ilişkin konular ve bu konulara yönelik kazanımlar göz önüne alınarak oluşturulan soru sayıları ve kazanımlara ilişkin soruların numaraları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.

ÖYBASAT Belirtke Tablosu

Kazanımlar	İçerik	Soru Sayısı	Sorular
Zekâ ve tanılama kavramına ilişkin temel kavramları bilir.	Zekâ -ÖY Tanım -tanılama süreci ve testler	2	6-17
Özel yeteneklilerle ilgili yanlış algıları kavrar.	Yanlış Bilgiler	2	9-12
Özel yeteneklilerin kişilik özelliklerini açıklar.	Genel kişilik özellikleri	2	2-19
Özel yeteneklilerin sosyal gelişim özelliklerini açıklar.	Zihinsel gelişim özellikleri	2	13-16
Özel yeteneklilerin zihinsel gelişim özelliklerini açıklar.	Sosyal gelişim özellikleri	2	15-20
Özel yeteneklilerin uyumsuz gelişim özelliklerini kavrar	Uyumsuz gelişim özellikleri	3	1-5-7
Özel yeteneklilere yönelik eğitim stratejilerini öğrenir.	ÖY eğitim stratejileri	3	3-14-18
Bilim sanat merkezlerinin yapısını kavrar.	Bilim Sanat Merkezi (BİLSEM)	2	4-11
Özel yeteneklilerle ilgili aile içi iletişim becerilerini değerlendirir.	ÖY anne- baba tutumları	2	8-10

Tablo 4'e göre, özel yeteneklilere ilişkin ebeveynlerin farkındalık düzeylerini dikkate alan programda; zeka, ÖY'ye yönelik yanlış algılar, ÖY'nin özellikleri, kişisel özellikler, eğitim stratejileri, özel yeteneklilerin öğrenim gördüğü BİLSEM ve aile içi iletişime yönelik kazanımlar yer almıştır. Kazanımlara ulaşıp ulaşılmadığını belirlemek için hazırlanan testin tamamı 20 maddeden oluşmuştur.

Tablo 5.

Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Başarı Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bağımsız Gruplar İçin t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	87	11.97	2.74	132	0.54	.591
Erkek	47	11.63	3.80			

Tablo 5'e göre kadın ve erkek katılımcıların özel yeteneklilere ilişkin farkındalık puanlarının aritmetik ortalamaları incelendiğinde kadınların $\bar{X}$ =11.97 erkeklerin ise $\bar{X}$ =11.63 ortalama puana sahip oldukları ve puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmadığı görülmüştür ($t(132)=.540$; $p > .05$). Diğer bir deyişle katılımcıların özel yeteneklilere ilişkin farkındalık düzeyleri cinsiyet değişkeni açısından manidar değildir.

Tablo 6.

Katılımcıların Yaşlarına Göre Başarı Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bağımsız Gruplar İçin t-testi Sonuçları

Yaş	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
26-35 yaş	65	11.25	2.95	132	2.21	.029
36 ve üzeri	69	12.44	3.24			

Tablo 6'ya göre katılımcıların yaş değişkeni açısından özel yetenekliliğe ilişkin farkındalık düzeylerine ilişkin puanlar arasında anlamlı düzeyde farklılık meydana geldiği görülmektedir ($t(132)= 2.21$; $p < .05$). Katılımcıların 35 yaş ve altı $\bar{X}$ =11.25 ve 36 yaş ve üzeri $\bar{X}$ =12.44 puan ortalamaları incelendiğinde 36 yaş ve üzeri katılımcıların özel yetenekliliğe ilişkin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve farklılığın 36 yaş ve üzeri katılımcılar lehine geliştiği gözlenmiştir. Bunun nedeninin 36 yaş üzeri ebeveynlerin daha tecrübeli olmaları olduğu ileri sürülebilir.

Tablo 7.

Özel Yeteneklilikle İlgili Eğitim Alıp Almama Değişkenine İlişkin Bulgular

Eğitim	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Aldı	52	13.07	2.79	132	3.84	.000
Almadı	82	11.08	3.13			

Tablo 7'ye göre katılımcıların özel yetenekliliğe ilişkin farkındalık düzeylerine ilişkin puanlar arasında özel yeteneklilerle ilgili eğitim alıp/almama değişkeni açısından anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmektedir ($t(132)=3.84$; $p < .05$). Bu konuda bir eğitim alan katılımcıların $\bar{X}$ =13.07; almayan katılımcıların ise $\bar{X}$ =11.08 puan ortalamalara sahip olduğu incelendiğinde eğitim alanların özel yetenekliliğe ilişkin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu, farklılığın eğitim alanlar lehine olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8.
Üst ve Alt Grup t-Testi Tablosu

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Alt grup	27	8.10	1.76	52	19.88	.000
Üst grup	27	15.62	1.48			

Tablo 8'e göre katılımcıların özel yetenekliliğe ilişkin farkındalık düzeylerine ilişkin puanlarına göre, farkındalık düzeyi yüksek olanlarla (üst grup) farkındalık düzeyi düşük olan (alt grup) katılımcıların ortalamaları arasındaki farkın manidar olduğu görülmektedir ($t(52)=-19.88$; $p<.05$). Alt grupta yer alan katılımcıların $\bar{X}=8.10$ ve üst grupta yer alan katılımcıların $\bar{X}=15.62$ puan ortalamaları incelendiğinde üst grupta yer alanların özel yetenekliliğe ilişkin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu, farklılığın üst grup lehine olduğu belirlenmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Özel yetenekli çocuklarla ilgili farkındalık eğitimini temel alan özel yetenekliler başarı testinin geçerlik ve güvenilirlik düzeyini belirlemeye yönelik araştırmak amacıyla yapılan bu çalışma sonucunda geliştirilen başarı testinin yeterli düzeyde geçerli ve güvenilir sonuçlar verebilen bir araç olduğu görülmüştür. Başarı testi güçlük indeksinin .13 ile .94 arasında, ayırt edicilik indeksinin ise 0.29 ile 0.86 arasında değiştiği ve testin tamamına ilişkin madde analizinde, madde güçlük indeksinin 0.58 ve madde ayırıcılık indeksinin 0.50 olduğu tespit edilmiştir.

Madde analizleri yanında testin, ülkemizde sıklıkla kullanılan bağımsız değişkenlere göre analizleri de yapılmıştır. Buna göre başarı testinde cinsiyet bakımından anlamlı bir fark bulunmazken, yaş olarak 36 yaş ve üzeri olanlar ile konuya ilişkin eğitim alanlar lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Ayrıca testin üst grup ve alt gruba ilişkin analizlerinde de üst grup lehine anlamlı fark çıkması testin güvenilir sonuçlar verdiğinin bir kanıtı olarak kabul edilebilir.

Sonuç olarak geliştirilen özel yetenekliler başarı testinin sonuçlarına bakıldığında, kapsam ve yapı özellikleri dikkate alındığında özel yeteneklilerle ilgili temel konuları kapsayan farkındalık eğitimleri için katılımcı yetişkinlerin konuya ilişkin başarılarının güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçülmesinde kullanılacak bir ölçme aracı olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda geliştirilen başarı testi, özel yetenekli çocukların ebeveynlerine, her branş ve kademedeki öğretmen özel yeteneklilere ilişkin farkındalıklarını belirlemede veya kazanımları kapsayan konularda verilecek eğitimler sonrasında kullanılabilir.

Bunların yanında bu araştırma daha fazla madde havuzu oluşturularak farklı örneklem üzerinde tekrarlanabilir. Bu sayede madde çeşitliliğinin ve sayısının artması sağlanabilir. Böylece ölçme aracının kapsam geçerliliğine yönelik daha güçlü kanıtlar sağlanabilir. Bu ölçme aracının farklı örneklem gruplarında uygulanması ile başarı testinin genellenebilir yeteneği artırılabilir.

KAYNAKÇA

- Bademci, V. (2005). Testler güvenilir değildir: Ölçüm güvenilirliğine yeterli dikkat ve güvenilirlik çalışmaları için örneklem büyüklüğü. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 33-45. (http://www.esef.gazi.edu.tr/html/yayinlar/17_pdf/17_c.pdf)
- Baykul, Y. (2000). *Eğitimde ve psikolojide ölçme, klasik test teorisi ve uygulaması*. ÖSYM Yayınları, Ankara
- Camcı Erdoğan, S. (2014). *Bilimsel yaratıcılığı temel alan farklılaştırılmış fen ve teknoloji öğretiminin üstün zekali ve yetenekli öğrencilerin başarı, tutum ve yaratıcılığına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Diñol Özgür, S. (2016). *Sorgulamaya dayalı öğrenmenin üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerin asitler-bazlar konusunu anlamalarına ve fen öğrenimine yönelik motivasyonlarına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Erginer, E. (2006). Yeni ilköğretim programları gerçekten yapılandırmacı mı? Bir fikir taraması. *İlk Öğretmen Eğitimci Dergisi*, 4, 46- 47.
- Gönen, S., Kocakaya, S., & Kocakaya, F. (2011). Dinamik konusunda geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmış bir başarı testi geliştirme çalışması. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1). 40-57.
- Gronlund, N. E. (1977). *Constructing achievement test*. New Jersey: Prentice- Hall, Inc.
- MEB. (2007). *Bilim ve sanat merkezleri yönergesi*. Erişim Tarihi: 02.07.2018, http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2593_0.html adresinden ulaşılmıştır
- MEB. (2017). *Özel yetenekliler destek eğitim odası farkındalık kursu eğitici uygulama el kitabı*. Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Erişim Tarihi: 20.09.2018, <https://docplayer.biz.tr/48189845-Ozel-yetenekliler-destek-egitim-odasi-farkindalik-kursu-egitici-uygulama-el-kitabi.html> adresinden ulaşılmıştır.
- NAGC. (2017). *What is giftedness?* National Association for Gifted Children. Erişim Tarihi: 02.07.2018, <http://www.nagc.org/resources-publications/resources/what-giftedness> adresinden ulaşılmıştır.
- Ogan Bekiroğlu, F. (2004). *Ne kadar başarılı? Klasik ve alternatif ölçme- değerlendirme yöntemleri ve fizikte uygulamalar* (1. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Şeker, H., & Gençdoğan, B. (2014). *Psikolojide ve eğitimde ölçme aracı geliştirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Şentürk, Ş. (2018). Little Man Tate ve Gifted filmleri üzerinden üstün yetenekliliğe bakış. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(2), 107-121. DOI: 10.7822/omuefd.457656.
- Yaman, S. (2003). *Fen bilgisi eğitiminde probleme dayalı öğrenmenin öğrenme ürünlerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Yaman, S. (2011). The optimal number of choices in multiple-choice tests: Some evidence for science and technology education. *The New Educational Review*, 23(1), 227-241.
- Webb, N.L. (2007). Issue related to judging the alignment of curriculum standards and assessments. *Applied Measurement in Education*, 20(1), 7-25.

EK 1. BAŞARI TESTİ

1. Aşağıdakilerden hangisi dikkat eksikliği ve hiperaktiviteye sahip özel yetenekli çocuklarla, özel yetenekli olmayan çocukları ayıran farklardan biridir?

- A. Sürekli hareket hâlinde olmak.
- B. Düşmanca ve saldırgan bir şekilde otoriteye karşı gelmek.
- C. Dürtüsel ve aşırı hareketli olduğu için sınıf ortamını bozmak.
- D. Çocuğun enerjisini bir hedefe yönlendirmek, odaklanmasını sağlamak.

2. Aşağıdakilerden hangisi özel yetenekli bireyler için yanlış bir ifadedir?

- A. Uzun dikkat süresine sahiptirler.
- B. Liderlik yönleri yüksektir.
- C. Zihinleri genellikle karışıktır.
- D. Toplumsal problemlere karşı hassastırlar.

3. İlköğretim kurumlar yönetmeliğine göre özel yetenekli çocukla ilgili sınıf yükseltme sınavı eğitim hayatı boyunca aynı öğrenci için kaç kez yapılır?

- A. 1 kez
- B. 2 kez
- C. 3 kez
- D. Yapılmaz

4. Aşağıdakilerden hangisi destek eğitim hizmetlerinin temel amacıdır?

- A. Bireylerin 7 yaşından önce eğitime başlamasını sağlamak.
- B. Bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda eğitim sağlamak.
- C. Bireylerin öğretmenlerine ve okul personellerine eğitim ve danışmanlık sağlamak.
- D. Bireyin eğitimi için araç ve gereç sağlamak.

5. Özel yetenekli çocukların düşük akademik başarıya sahip olmalarının sebepleri aşağıdakilerden hangisi olamaz?

- A. Zayıf düzenleme becerileri
- B. Motivasyon eksikliği
- C. Zararlı arkadaşlıklar ve davranışlar
- D. Yüksek benlik saygısı

6. Özel yetenekli çocukların özellikleriyle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

- A. Üstün başarı beklemek
- B. Etiketlemek
- C. Çocuk olma hakkına saygı göstermek
- D. Gerçekleşmesi zor amaç ve hedefler belirlemek

7. Aşağıdakilerden hangisi, akranlarından farklı gelişim düzeylerine sahip olan özel yetenekli çocukların sergilediği istenmeyen davranışlardan biridir?

- A. Özellikle ilköğretim döneminde çok çaba sarf etmeden başarı elde ederler.
- B. Yaşıtlarına göre çabuk öğrendikleri için sıkılır ve sınıf ortamını bozarlar.
- C. Gelişmiş mizah anlayışları onları arkadaş gruplarında popüler yapar.
- D. Mükemmeliyetçilik duyguları onların özgüvenlerinin artmasını sağlar.

8. Özel yetenekli çocuklarda görülen sorunlar ve bunlara ilişkin aşağıda verilen aile yaklaşımlarından hangisi yanlıştır?

- A. Düşük Başarı ve Motivasyon Eksikliği: Onun özel yetenekli bir birey olduğunu fark ettirerek çok başarılı olabileceğini söylemek
- B. Korku, Kaygı ve Depresyon: Çocuğa durumunun felaket olmadığını ve bir deneyim olduğunu söylemek.
- C. Mükemmeliyetçilik: Kendilerinin de zamanında hayal kırıklığı ve başarısız oldukları

durumları olduğunu, her şeyin mükemmel olmak zorunda olmadığını söylemek

D. Öz Disiplin Geliştirme: Çocuğa neyi yanlış yaptığını vurgulayarak söylemek yerine genelleyerek durumu açıklamak

9. Özel yetenekli çocukların sosyal duygusal gelişimleri ile ilgili aşağıda verilenlerden hangisi doğrudur?

- A. Yaştlarının üstünde olgunluk gösterirler.
- B. Espriden hoşlanmazlar
- C. Grup çalışmalarında genellikle sessizdirler.
- D. Aceleci bir yapıya sahiptirler.

10. Aşağıdakilerden hangisi, özel yetenekli bir çocuğa sahip olduğunu öğrenen bir ailenin yaşayacağı duygulardan biri değildir?

- A. Mutluluk
- B. Gurur
- C. Şüphe
- D. Şefkat

11. Özel yetenekli bireylerin tanılaması, merkezi sınavlar dışında hangi kurum tarafından yapılır?

- A. BİLSEM
- B. RAM
- C. İlçe Özel Eğitim Komisyonu
- D. Rehberlik Servisi

12. Aşağıdakilerden hangisi özel yeteneklilerle ilgili yanlış bir bilgidir?

- A. Örgün eğitim dışında özel eğitime de ihtiyaç duyarlar.
- B. Gelişimlerini destekleyecek iyi bir eğitimciye ve rehberine ihtiyaç duyarlar.
- C. Çoğunlukla yüksek başarı göstermelerine rağmen bazıları düşük başarı gösterirler.
- D. Otizm, asperger ve öğrenme güçlüğü gibi rahatsızlıklara rastlanmaz.

13. Özel yetenekli çocukların bilişsel gelişimi ile ilgili aşağıda verilenlerden hangisi doğrudur?

- A. Dil gelişimleri yavaştır.
- B. İlgi alanları sınırlıdır.
- C. Analitik düşünme becerisine sahiptirler.
- D. İlgi alanlarında gelişigüzel çalışırlar.

14. Okula erken başlatma, sınıf atlama ve üniversiteye erken başlatma uygulamaları özel yeteneklilere yönelik hangi eğitim stratejisi içinde yer alır?

- A. Zenginleştirme
- B. Gruplama
- C. Mentörlük
- D. Hızlandırma

15. Aşağıdakilerden hangisi, özel yetenekli çocukların sosyal gelişim özellikleri arasında yer almaz?

- A. İletişimde genelde akranları yerine yetişkinleri tercih ederler.
- B. Karşıdakilerin düşüncelerini, duygularını ve isteklerini kestirebilme yeteneğine sahiptirler.
- C. Tek başlarına oynamaktan hoşlanırlar.
- D. Yeni sosyal durumlara çok çabuk adapte olurlar.

16. Aşağıdakilerden hangisi özel yetenekli çocukların bilişsel özellikleri arasında yer almaz?

- A. Gelişmiş sözcük dağarcığına sahip olma
- B. Yavaş yavaş ve sindirerek öğrenme.
- C. Güçlü bir hafızaya sahip olma
- D. Karmaşık kavram ve ilişkileri anlama

17. Zekâ, bireylerin düzeylerine göre bölümlere ayrılmıştır. Özel yetenekliler için zekâ puanının alt sınırı aşağıdakilerden hangisidir?

- A. 90
- B. 110
- C. 130
- D. 145

18. Aşağıdakilerden hangisi özel yetenekli öğrencilere yönelik eğitsel uygulamalardan biri değildir?

- A. Okul atlatma
- B. Okula erken kayıt
- C. Zenginleştirme
- D. Özel okul

19. Aşağıdakilerden hangisi özel yeteneklilerle ilgili doğru bir açıklamadır?

- A. Bencil ve ben merkezli davranırlar.
- B. Grupla lider olma eğilimindedirler.
- C. Disipline edilmeleri diğer çocuklara göre zordur.
- D. Eğitimleri ve yetiştirilmeleri kolaydır.

20. Aşağıdakilerden hangisi, özel yetenekli çocukların psiko-sosyal gelişim özellikleri arasında yer almaz?

- A. Liderlik özellikleri nedeniyle otoriteye fazla başvurmazlar.
- B. Bağımsız hareket etmeyi severler.
- C. Küçük yaşta belirledikleri ve onun için çalıştıkları idealleri vardır.
- D. Takdir ve teşvik edilmediklerinde motivasyonları düşer.

Cevap Anahtarı

1	D	6	C	11	A	16	B
2	C	7	B	12	D	17	C
3	A	8	A	13	C	18	C
4	B	9	C	14	D	19	B
5	D	10	D	15	C	20	D